

SPIS TREŚCI

WSTĘP	15
-------------	----

CZĘŚĆ I: POLITYKA ETNICZNA W UJĘCIU TEORETYCZNYM I METODOLOGICZNYM

RADOŚLAW ZENDEROWSKI

Polityka etniczna – próba (re)konceptualizacji	25
1. Uwagi wstępne	26
2. Tendencje w definiowaniu polityki etnicznej	26
3. Intensja pojęcia „polityka etniczna”	37
4. Analiza kontekstowa pojęcia „polityka etniczna”	44

ANDRZEJ WIERZBICKI

Genetyczno-kulturowe podstawy etnopolityki.

Perspektywa etnonacjonalistyczna	51
1. Uwagi wstępne	52
2. Etnopolityka	53
3. Genetyczne cechy etniczności i narodu	55
3.1. Pokrewieństwo i wspólnota pochodzenia	55
3.2. Tradycja a wspólnota narodowa	62
4. Perspektywa etnonacjonalistyczna	65
5. Uwagi końcowe	69

CEZARY ŻOŁĘDOWSKI

Przedwczesne pożegnanie narodu. Kryzys wielokulturowości

w Unii Europejskiej a etniczność	71
1. Uwagi wstępne	72
2. Wielokulturowość i polityka wielokulturowości w Europie	72

3. Reakcje na problemy z wielokulturowością	76
4. Uwagi końcowe – perspektywa państwa narodowego	81
WALENTY BALUK	
Definiowanie etnopolityki w państwach Europy Wschodniej (Białoruś, Rosja, Ukraina)	87
1. Uwagi wstępne	88
2. Etnopolityka jako subdyscyplina naukowa.	88
3. Etnopolityka (polityka etniczna) jako działanie państwa	95
4. Uwagi końcowe	102
ELŻBIETA SZYSZLAK	
Sekurytyzacja problematyki mniejszości narodowych i etnicznych w Europie Środkowo-Wschodniej	103
1. Uwagi wstępne	104
2. Źródła rozwoju procesu sekurytyzacji problematyki mniejszości narodowych i etnicznych	107
3. Uwarunkowania sekurytyzacji problematyki mniejszości narodowych i etnicznych	107
4. Aktorzy procesu sekurytyzacji problematyki mniejszości narodowych i etnicznych	113
5. Uwagi końcowe	117
HELENA DUĆ-FAJFER	
Mniejszościowy dyskurs literacki – perspektywy badawcze	119
1. Uwagi wstępne	120
2. Asymetria	120
3. Dyskurs mniejszościowy	122
4. Studia postkolonialne	127
Anty- czy postkolonialne odpisywanie?	129
Mimikra	132
Nieludzkie <i>humanitas</i>	134
5. Imagologia	137
6. Uwagi końcowe	139
NATALIA NIEDŹWIECKA-IWAŃCZAK	
Wywiad jako narzędzie badania polityki etnicznej i statusu mniejszości narodowych (na przykładzie Serbołużyczan w zjednoczonych Niemczech)	141

1. Uwagi wstępne	142
2. Prawa odnoszące się do Serbołużyczan w zjednoczonych Niemczech i ich geneza	146
3. Uregulowania prawne i funkcjonowanie prawa w percepcji Łużyczan. Ocena położenia mniejszości	150
4. Uwagi końcowe	157

KATARZYNA WARMIŃSKA

Między kulturą a polityką. O przemianach etniczności we współczesnej Polsce	159
---	-----

CZĘŚĆ II: WEWNĘTRZNE I MIĘDZYNARODOWE UWARUNKOWANIA POLITYKI ETNICZNEJ

BOGUSŁAW OLSZEWSKI

Radykalny współczesny nacjonalizm na Węgrzech	177
1. Uwagi wstępne	178
2. Autorytaryzm i resentyment w skrajnym nacjonalizmie węgierskim	181
3. Uwarunkowania ekonomiczne sprzyjające radykalizacji postaw	187
4. Charakterystyka ugrupowań radykalnych na Węgrzech	189
5. Współczesny radykalny nacjonalizm węgierski wobec kwestii romskiej	194
6. Radykalny nacjonalizm węgierski wobec diaspory żydowskiej	198
7. Uwagi końcowe	201

MAGDALENA ICKIEWICZ-SAWICKA

Etniczne implikacje albańskich zbrodni wojennych na Bałkanach – przypadek Kosowa	203
1. Uwagi wstępne	204
2. Konflikt serbsko-albański – tło historyczne	205
3. Organizacje międzynarodowe stacjonujące na terenie Republiki Kosowa. Międzynarodowy status Kosowa	210
4. Albańskie zbrodnie wojenne – studium zjawiska	212
5. Trybunał do spraw osądzenia zbrodni wojennych, popełnionych przez Armię Wyzwolenia Kosowa	215
6. Uwagi końcowe	218

URSZULA KURCEWICZ

Polityki imigracyjne w państwach postsocjalistycznych.

Analiza porównawcza polityki imigracyjnej Republiki Czeskiej

i Rzeczypospolitej Polskiej	219
1. Uwagi wstępne	220
2. Liczebność i struktura imigracji. Analiza porównawcza Polski i Czech	223
3. Polityka imigracyjna Czech	226
4. Polityka imigracyjna Polski	230
5. Uwagi końcowe	234

BEATA EUGENE

«Політичне русинство» – атавізм етнополітичних

процесів в Україні	235
1. Вступ	236
2. Референдуми 1991 р. в Закарпатській області	239
3. Проголошення невизнаної республіки Підкарпатська Русь	242
4. Ідея русинсько-угорської автономії і російський фактор	246
5. Висновки	254

GALINA PISKORSKA

Миграционная политика Украины в контексте безопасности .....
 257 |

ROMUALD JOŃCZY

Wpływ czynnika etnicznego na zróżnicowania w charakterze i skutkach

migracji zagranicznych – porównanie współczesnych migracji Ślązaków

po pochodzenia niemieckiego z poakcesyjną migracją Polaków	271
1. Uwagi wstępne	272
2. Porównanie „jakościowe” procesów migracji Ślązaków z niemieckim obywatelstwem z poakcesyjną migracją Polaków	274
3. Uwagi końcowe	283

CZĘŚĆ III: POLITYKA ETNICZNA PAŃSTW I REGIONÓW

ZBIGNIEW KURCZ

Gra mniejszościami. Niebyt, uprzywilejowanie, nękanie .....
 287 |

PIOTR BURGOŃSKI

Działania Unii Europejskiej na rzecz Romów – w kierunku integralnego podejścia?	301
1. Uwagi wstępne	302
2. Problematyka romska w głównym nurcie polityki we wszystkich dziedzinach	303
3. Polityka obejmująca planowanie, koordynację i monitoring	305
4. Polityka obejmująca różne dziedziny życia i przejawy niesprawiedliwości	307
5. Szerokie spektrum stosowanych instrumentów	309
6. Działania uwzględniające złożoność problematyki	311
7. Romowie jako cel i podmiot polityki	314
8. Obecność wymiaru <i>genderowego</i>	316
9. Uwagi końcowe	319

EWA GODLEWSKA

Polityka etniczna zjednoczonych Niemiec	321
1. Uwagi wstępne	322
2. Regulacje prawne na szczeblu federalnym	323
3. Regulacje prawne na szczeblu krajowym	325
3.1. Modelowe (?) rozwiązanie kwestii mniejszościowej – przykład Szlezwika-Holsztynu	326
4. Wschodnioniemiecka polityka etniczna <i>versus</i> polityka RFN – przykład Serbołużyczan	333
5. Uwagi końcowe	335

MARCIN TARNAWSKI

Wpływ kwestii etnicznych na politykę zagraniczną Federacji Rosyjskiej	339
1. Uwagi wstępne	340
2. Rosyjska tożsamość narodowa i jej wpływ na kształtowanie się doktryny polityki zagranicznej	341
3. Koncepcja „rosyjskiego świata”	346
4. Kwestie etniczne w relacjach z sąsiadami	349
5. Sekurytyzacja problemu narodowościowego	355
6. Uwagi końcowe	358

PIOTR BAJDA

Wpływ czynnika etnicznego na rezultat ostatnich wyborów parlamentarnych, prezydenckich i do Parlamentu Europejskiego na Słowacji	361
1. Uwagi wstępne	362
2. Mniejszości narodowe na słowackiej arenie politycznej	363
3. Stosunek słowackiego społeczeństwa do mniejszości narodowych	365
4. Czynniki etniczne w ostatnich wyborach do Rady Narodowej, Parlamentu Europejskiego i na urząd prezydenta Republiki Słowackiej	366
5. Uwagi końcowe	375

SŁAWOMIR ŁODZIŃSKI

Polityka etniczna – od standardu międzynarodowego do prawa krajowego i poziomu lokalnego (gminy). Przykład instytucjonalizacji praw językowych osób należących do mniejszości narodowych w Polsce	379
1. Uwagi wstępne	380
2. Instytucjonalizacja praw językowych osób należących do mniejszości narodowych	383
3. Instytucjonalizacja praw językowych osób należących do mniejszości narodowych w Polsce na poziomie krajowym. Ustawa o mniejszościach z 2005 roku	386
4. Instytucjonalizacja praw językowych osób należących do mniejszości narodowych w Polsce na poziomie lokalnym – wprowadzanie języka mniejszości jako pomocniczego	395
5. Instytucjonalizacja praw językowych osób należących do mniejszości narodowych w Polsce na poziomie lokalnym – wprowadzanie dodatkowych nazw miejscowości w językach mniejszości	397
6. Społeczne aspekty funkcjonowanie dwujęzyczności	401
7. Uwagi końcowe	403

TOMASZ BROWAREK

Podmioty współczesnej polityki etnicznej państwa polskiego	405
1. Uwagi wstępne	406
2. Podmioty parlamentarne	407
3. Podmioty administracji rządowej	409
4. Podmioty administracji państwowej	416
5. Podmioty administracji samorządowej	418

6. Podmioty doradcze i koordynujące	420
7. Uwagi końcowe	422
MARZENNA GIEDROJĆ	
Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu jako podmiot polityki etnicznej (1989–2011)	425
1. Uwagi wstępne	426
2. Płaszczyzny działania Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu	427
3. Przykłady realizacji polityki etnicznej przez Komisję	431
4. Uwagi końcowe	438
NATALIA TERES	
Юго-Восток Украины: особенности этнополитической ситуации	441
1. Вступление	442
2. Этническая история Юго-Востока Украины: украинско-русский вопрос	444
3. Юго-Восток как электоральная база „Антимайдана”	450
4. „Русский вопрос” и дезинтеграция Украины	456
5. ВЫВОДЫ	460
EWA POGORZAŁA	
Problematyka oświatowa w polityce etnicznej – od rozważań teoretycznych do rozwiązań praktycznych wybranych państw	463
1. Uwagi wstępne	464
2. „Tradycyjne” mniejszości versus imigranci	466
3. Kształcenie imigrantów – wytyczne unijne a sytuacja w państwach członkowskich	470
4. Uwagi końcowe	479
WITOLD BOBRYK	
W historycznym potrzasku. Polityka wyznaniowa państwa a procesy etniczne na Ukrainie	483
1. Uwagi wstępne	484
2. Dychotomiczny podział państwa	485
3. Wymuszona jedność	487
4. Rozpad homogenicznego świata	490
5. Między Kijowem a Moskwą	494
6. Uwagi końcowe	497

DOMINIK HÉJJ

Mniejszości narodowe w Zgromadzeniu Narodowym Węgier po wyborach z 6 kwietnia 2014 roku	499
1. Uwagi wstępne	500
2. „Mniejszość” a „narodowość”	502
3. Ewolucja ustawodawstwa dotyczącego narodowości po 1989 roku ...	503
4. Nowa ordynacja, nowa jakość, nowa szansa?	511
5. Komisja Narodowości na Węgrzech	513
6. Uwagi końcowe	514

MAŁGORZATA STEFANOWICZ

Instytucjonalne sterowanie językiem jako element polityki językowej Litwy	519
1. Uwagi wstępne	520
2. Język litewski jako czynnik etnomobilizacji Litwinów	521
3. Początki instytucjonalizacji ochrony języka litewskiego	524
4. Nadanie językowi litewskiemu statusu języka państwowego	527
5. Kompetencje i działalność instytucji nadzoru nad językiem litewskim	531
5.1. Działalność Państwowej Komisji Języka Litewskiego	531
5.2. Działalność Państwowej Inspekcji Językowej	535
6. Społeczne reakcje na współczesną politykę językową Litwy	538
7. Uwagi końcowe	540

CZĘŚĆ IV: MNIEJSZOŚCI NARODOWE I ETNICZNE JAKO PODMIOTY
POLITYKI

BOHDAN HALCZAK

Mniejszość ukraińska na Dolnym Śląsku na początku XXI wieku	543
1. Uwagi wstępne	544
2. Liczebność i rozmieszczenie	544
3. Język	547
4. Kultura i obyczaje	549
5. Liderzy	551
6. Miejsca spotkań	552
7. Instytucje związane z działalnością mniejszości ukraińskiej	553
8. Ważne wydarzenia	557
9. Uwagi końcowe	557

MARIA SZMEJA

Polityka historyczna na Śląsku. Niemcy – Polacy – Ślązacy	559
1. Uwagi wstępne	560
2. Budowa państwa narodowego	561
3. Kreowanie nowej wizji przeszłości	562
4. O czym zapominano?	566
5. Czy rzeczywiście pamięć historyczna grupy jest ważna?	570
6. Nowa interpretacja przeszłości	571

ROMUALD JOŃCZY, KATARZYNA ŁUKANISZYN-DOMASZEWSKA

Rola ludności pochodzenia niemieckiego w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu opolskiego – wnioski z badań przeprowadzonych w województwie opolskim	575
1. Uwagi wstępne	576
2. Charakterystyka badanej populacji	579
3. Ogólna ocena śląskiej ludności autochtonicznej oraz organizacji mniejszości niemieckiej w opinii władz samorządowych województwa opolskiego	581
4. Ocena śląskiej ludności autochtonicznej oraz organizacji mniejszości niemieckiej z punktu widzenia władz samorządowych z podziałem na poszczególne sfery życia społeczno-gospodarczego	583
5. Polityka regionalna	587
6. Ocena traktowania „śląskości” regionu oraz organizacji mniejszości niemieckiej jako czynników wyróżniających województwo opolskie przez władze regionalne	591
7. Mniejszość niemiecka i jej organizacje jako potencjał rozwojowy województwa opolskiego	592
8. Uwagi końcowe	594

MATEUSZ BABICKI

Realizacja postanowień europejskiej Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych oraz Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych przez Słowację w latach 1998–2013	597
1. Uwagi wstępne	598
2. Krajowe oraz międzynarodowe akty prawne dotyczące spraw narodowościowych	600

3. Realizacja postanowień europejskiej Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych przez Słowację – raporty rządu w Bratysławie oraz opinie Komitetu Doradczego ...	602
4. Realizacja postanowień Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych – Raporty rządu w Bratysławie oraz Komitetu Ekspertów do spraw Karty	609
5. Uwagi końcowe	613
KRYSZYNA GOMÓŁKA	
Mniejszości narodowe a współpraca transgraniczna (wybrane przykłady)	615
1. Uwagi wstępne	615
2. Charakterystyka mniejszości narodowych na terenie Euroregionu Bałtyk	616
3. Współpraca transgraniczna mniejszości w Euroregionie	623
4. Uwagi końcowe	629
NATALIA IAKOVENKO	
Crimean Tatars within Contemporary Ukraine: Together or Apart?	631
1. Introductory Word	632
2. Ethnic Composition of Crimean Population	633
3. Crimean Tatars as a Factor in the Fate of the Peninsula	634
4. A Concise Historical Survey	635
5. Crimean Tatars in Independent Ukraine	639
6. Russian Interests in Crimea	641
7. Illegal Russia's Annexation of Crimea	642
8. Crimean Tatars Facing Russian Occupation	644
9. Concluding Comments	647
NATALIA SHYPKA	
Analiza porównawcza specyfiki tworzenia i działalności organizacji mniejszości narodowych i etnicznych współczesnej Polski i Ukrainy	649
1. Uwagi wstępne	650
2. Sytuacja na Ukrainie	651
3. Sytuacja w Polsce	659
4. Uwagi końcowe	665
BIOGRAMY	667